

E. V.

TARTU ÜLIÕPIL
ÕIGUSTEADUSKOND

26. apr 1940
JL 40
TARTU

Kestab kuu ette
26.11.40
D. Raago
H. Kadari.

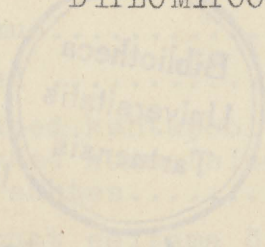
K A S S A T S I O O N

AUSTRIA KRIMINAALPROTSESSIS

DIPLOMITÖÖ

A.A

4853

ELMAR S Õ G I S
stud.jur.

T A R T U

1 9 4 0.

ky. 30x40 juur c. laude

S I S U K O R D

Lk-d

I Osa.

- § 1. Edasikaebus kui õiguskaitsese vahend.
Selle mõiste ja siht 3
- § 2. Edasikaebuse liigid ja nende olemus..... 7
- § 3. Austria kriminaalkohtu ehitus..... 12

II osa.

- § 4 Kassatsioon Austria kriminaalprotsessis.... 15
- I. Mõiste ja olemus..... 15
- § 5. Vormilised nõuded 19
- a. Vormilised nõuded kohtupoolte suhtes.... 19
- b. Vormilised nõuded kassatsioonikaebust
arutava kohtu suhtes..... 26
- § 6. Kassatsioonikaebust esitama õigustatud
isikud 34
- a. Erasüüdistaja seisukoht ja õigused kas-
satsioonikaebuse esitamisel ja menetlu-
se vältel..... 35
- b. Avaliksüüdistaja õigused kassatsiooni-
kaebuse esitamisel 38
- c. Süüaluse õigused kassatsioonikaebuse
esitamisel 39
- § 7. Tähtajad..... 40
- § 8. Kassatsiooni seaduslikud ajendid..... 42
- A. Protsessuaalõiguslikud tühistusajendid 43
- B. Relatiivse mõjuga kassatsioonipõhjused 50
- II Materjaalseaduslikud tühistusajendid..... 53
- K a s u s t a t u d kirjandus..... 58.

I O S A

§ 1. EDASIKAEBUS KUI ÕIGUSKAITSE VAHEND. SELLE MÕISTE JA SIHT.

Kohtuvõim, tesotades ühiskondliku korra ja julgeoleku kaitset, ükskõik kas siis isoleerides selle korra vastu eksinud isiku, või muidu tema vastu otsest või kaudset survet avaldades, asetab selle isiku igal juhul mingi õigusobjekti seisukorda, kus temale kitsendavalt ja tema õigustele piiravalt mõjuma hakavad mitmesugused õiguskorda kaitsvad normid ja kohtu tegevus nende normide rakendamisel. Kuna aga inimlik tegevus kunagi pole garanteeritud eksimusist, siis ka antud juhul, vaatamata õiguspõistjate kvalifikatsioonini-

le või ka rakendamisele kuuluvate protsessuaal- kui ka materjaalõiguslike normide täiuslikkusele, ei ole kunagi kindlustust, et kõik kohtu poolt tarvitusele võetud sammud ja abinõud, olgu need siis üksikud korraldused, määrused või otsused, rahuldaksid kohtupoolte õiglasi huve. Sellepärast ka kogu kohtuliku menetluse kestel kasutab kohtupool tarvet rida mitmesuguseid õiguskaitse vahendeid, alates palvete, nõuete, tähelepanu juhtimiste jne-ga ja lõpetades edasikaebuste ja uuendamispalvetega. Kõik need, väljaarvatud uuendamispalve, eeldavad kohtu poolt mingit eksimust, teatavate olukordade, asjaolude või eeskirjade õigustamatut mittearvestamist.

Kogu menetluse kestel omab kohus teatava vabaduse tekkinud või tema poolt loodud olukordade muutmiseks, korrigeerimiseks, kuid momendist, mil ta on langetanud otsuse, on ta ise selle otsusega obligatoorselt seotud. Siit peale saab kohtupool oma õiguslise ja tema arvates rikutud huvide kaitseks tarvitada ainult edasikaebust, mille põhjal as-

ja arutab ja otsustab juba teine, kõrgem kohus. Et kohtuotsus kui niisugune peab kõrvaldama ühiskondlike häireid, tagama julgeolekut ühiskonnale kui ka üksikuile, peab ta omama küllaldase efektiivse jõu, mistõttu ka tähtajad edasikaebuse puhul ei saa olla pikad ja kohtupoole suhtes maksavad mitmesuguseid kitsendused.

Seega edasikaebusega saab taotleda ainult asja uut otsustamist ükskõik kas siis kõrgema kohtu enese või samaliigilise kohtu poolt vastavalt kõrgema kohtu juhistele.

Edasikaebuse olulisemaks tunnuseks on viide kohtu eksimusele, milline eksimus oluliselt on rikkunud ükskõik millise kohtupoole õiguslikke huve. Eksimus ise võib olla kolmesugune:

a) kohus on rikkunud protsessuaalõiguslike norme, on ekslikult käsitletud menetlusõiguslike võimupiire, mille tagajärjel on saabunud kohtupoole õiguslikke huve mitteõigustatult riivav otsus, mis riivab üldiseid huve, kuivõrd on tegemist ava-

likõigusliku korra kaitsega;

b) kohus on ekslikult rakendanud materjaalõiguslikke norme ja tema otsus on vastuolus nende normide mahu ja rakenduspiiridega antud teokoosseisu puhul;

c) kohus on tõendeid valesti hinnanud ja selletõttu jõudnud ebaõigele tulemusele. Kahel esimesel juhul on viga kergesti fikseeritav ja ka parandatav, kuna kolmandal juhul võivad tekkida küllalt suured raskused. Nii näiteks ei ole sugugi garanteeritud, et tunnistajate, pealtnägijate, asjatundjate jne. väljütelused ka teises kohtuastmes annaksid teatud sündmusest või olukorrast sama pildi, mis esimeses kohtuastmes, vaid inimese kujutlusvõime muutmise, unustuse või mitmesuguste muude põhjuste tagajärjel see pilt võib kujuneda hoopis teiseks ja peamiselt just vääraks, mistõttu väga kergesti võib juhtuda, et juttu ei saa enam olla samade tõendite uuest hindamisest, vaid hoopis uute tõendite hindamisest. Neil kaalutlusil ka Aust-

ria kriminaalprotsessi kord peamise edasikaebuse võimalusena näeb ette edasikaebuse punktides a ja b kirjeldatud asjaolude kassatsioonikorrast ja seda erinevalt meie protsessikorrast juba kohtu esimese astme otsuste peale.

Edasikaebus ja selle kasutamise võimalus eeldab õiguslikku ja olulist huvi, et ekslik või sellisena väidetav otsus mitte püsima ei jääks, vaid saaks teistsugune. See huvi võib olla isiklik või ka avalikõiguslik, olenevalt sellest, keda see otsus riivab. Oluline rõhk on selle juures pandud just individuaalse enesekaitse võimalusele kohtualuse kui depressiivseisundis oleva isiku suhtes.

§ 2. EDASIKAEBUSE LIIGID JA NENDE OLEMUS.

Nagu juba eelpool tähendatud, on otsuse langetanud kohus langetamise momendist selle otsusega seotud ja temal puudub õigus ükskõik mil

viisil otsuse revideerimiseks või äramuutmiseks. Isikud, peamiselt pooled või nende seaduses loendatud esindajad võivad nüüdsest peale pöörduda ainult kõrgema kohtu poole esimese astme kohtu otsuse muutmiseks või äramuutmiseks.

Austria kriminaalprotsessi kord, nagu meiegi oma, tunneb kahte liiki edasikaebusi: kassatsioon (tühistus) kaebusi (Nichtigkeitsbeschwerde) ja apellatsioonikaebusi (Berufung). Meie protsessikorrast erinevalt puudub aga Austria kriminaalprotsessis kolmefaasiline kohtumenetlus (esimene aste, apellatsiooni asta ja kassatsiooni asta), vaid vastavalt asjas ilmnenu vigadele või puudustele piiritleb purgivald isiku õigused, kas tema on õigustatud esitama kassatsiooni- või apellatsioonikaebust. Jaoskonnakohtu asjus on lubatav ainult apellatsioon (Berufung) üldkohtu esimeses instantsis (Gerichtshof I. Instanz) ja vandekohtus (Geschworenengericht) ainult karistuse määra ja eraõiguslike küsimuste peale, esimene ainult

siis, kui kohus karistuse määra arvestamisel ei ole teinud vormilisi vigu, mil puhul kassatsioon ka siin apellatsiooni välja lülitab.

Nii kassatsioon kui ka apellatsioon võivad kohtualuse seisukorda esimese otsuse järele kas kergendada või ka raskendada, olenedes kelle poolt ja millistel ajenditel edasikaebus on esitatud. Nii ei saa kohtualune ise mingil juhul oma esialgset seisukorda edasikaebusega raskendada, kuigi temal see soov peaks olema. Samuti ei saa tema seisukorda raskendada tema nimel toimivad isikud. Raskendada võivad kohtualuse seisukorda ainult prokuratuuri esindajate ja erasüüdistajate edasikaebused, mil puhul aga kassatsioonikohus arvestada võib ainult neid isikuid, kelle vastu erikaebus on esitatud ja seda ainult esitatud ajendil.

Ei ole lubatud edasikaebusi esitada terve otsuse kui niisuguse peale, väites selle puudulikkust või ebaseaduslikkust, vaid protsessikord nõuab oma edasikaebuse üksikasjalist põhjendamist ja iga

üksiku ajendi ettetoomist niivõrd kui need ajendid üldse võivad põhjendada edasikaebust, olles seaduses sellistena sõnaselgelt loendatud. Vastasel korral on aga tegemist mittelubatud edasikaebusega, millise läbivaatamiselt kõrvaldamine on kohtule obligatoorne.

Edasikaebused Austria kriminaalprotsessi korra järele on lubatud ainult ühekordselt, s. t. kui on tegemist kassatsiooni ajenditega, siis kassatsioon, - on aga tegemist apellatsiooni ajenditega, siis apellatsioon. Sellekohaselt: kes kohtu esimese astme otsuse peale on esitanud apellatsioonikaebuse, jättes kasutamata kassatsioonikaebuse esitamise võimaluse, kui temal see oli, ei saa pärast apellatsioonikohtu poolt otsuse langetamist selle otsuse peale enam esitada kassatsiooni, mis on ka arusaadav, kuna apellatsioonikohus, teotsedes vaid apellatsioonikaebust eeldavate ajendite piires, ei saagi neid piire ületamata laskuda küsimustesse, milliste lahendamisel võiksid esile kerkida

kassatsioonid võimalused. Jaoskonnakohtu otsustele on lubatud ainult apellatsioon, kuigi suuremas ulatuses kui teiste kohtute otsustele, ja pääle selle segaprintsiibilisena, hõlmates ajendeid nii apellatsioonist kitsamas mõttes kui ka kassatsioonist.

On ühe või ka mitme poole poolt samaaegselt esitatud kassatsioon kui ka apellatsioon, siis lahendab mõlemad kaebused kas korraga või teineteise järele kassatsioonikohus.

Tagajärjed, mille edasikaebused esile kutsuvad, võivad olla mitmesugused, igal juhul on need otsused, mis 1) kas asendavad endise otsuse, nagu see on apellatsiooni puhul ja osaliselt ka kassatsiooni puhul, või 2) tühistavad endise otsuse, kirjutades samaväärsele, võimupiiride ületamisel aga kompetentsele kohtuinstantsile ette uue otsuse langetamise vastavalt nõrgema kohtu juhistele ja püstitatud põhimõtetele. Ainult neist juhistest või põhimõtetest mittekinnipidamine võib poole suhtes tekitada uue edasikaebamise õiguse, kuna muidu edasikaebus enam pole lubatav.

§ 3. AUSTRIA KRIMINAALKOHTU EHTUS.

Õigusmõistmist kriminaalasjus teostavad Austrias järgmised kohtud:

1. Jaoskonnakohtud (Bezirksgericht) ulatuses, nagu see on ette nähtud nende asutamisseadustes (StPo § 9). Jaoskonnakohtud on üksikisikulised ja pääle nimetatu kuulub nende ülesannetesse veel kaasaaitamine juurdluse ja eeluurimise (Voruntersuchung) asjades. Edasikaebus jaoskonnakohtu otsusele on lubatud ainult apellatsiooni korras.

2. Esimese astme kohtukoda (Gerichtshof I Instanz) asjus, mis ei allu vandekohtule (§13 p. 1). Pääle selle lahendab esimese astme kohtukoda kaebused jaoskonnakohtute otsuste peale. Esimesel juhul võtavad kohtuistungist osa kaks ametkõhtunikku ja kaks šöffikohtunikku (Schöffengericht) ametniku eesistumisel, - teisel juhul neli ametkõhtunikku.

Esimese astme kohtukoja juures kuulub ka kohtuurijaskond, kelle tegevuses ilmnenuv vea, vaie lused ja arusaamatused lahendab sama kohtu moodustis " Ratsakammeri " nime all - kolmekohtunikulises koosseisus. Edasikaebus otsustele on lubatud apellatsioon, kassatsioon kui ka erikaebe korras, esimesel ja viimasel juhul teise astme kohtukotta, teisel juhul kõrgemasse kohtukotta.

3. Vandekohtud (Geschworenengericht) ulatuses, nagu see on ette nähtud nende asutamisseaduses (§ 14). Vandekohtute kompetentsi kuuluvad ainult peamenetlused ja nende põhjal otsuste langetamised esimese kohtuinstantsina. Vandekohtud koosnevad kolmest ametkohtunikust ja kaheteistkümnest vandekohtunikust vastavate nimekirjade ja loosi järelle. Kaevata vandekohtu otsustele saab apellatsiooni või kassatsiooni teel.

4. Teise astme kohtukoda (Gerichtshof II Instanz). Teise astme kohtukoja ülesannetesse kuu-

lub: a) apellatsioonikaebuste lahendamine söffeni-kohtute (Ger.h. I Instanz) ja vandekohtute otsuste peale §§ 283 ja 345 ettenähtud juhtudel; b) kaebuste lahendamine Ratsakammerite otsuste peale; - c) kaebuste lahendamine süüaluse seisukorda asetamisel ja d) valve oma rajooni kohtute tegevuse üle. Pääle selle kuuluvad teise astme kohtukoja ülesannetesse veel alluvusvaieluste lahendamine, asjade ühest kohturingkonnast teise üleviimine kõrgema kohtu nõusolekul jne. Edasikaebusi selle kohtu tegevuse peale ei ole.

5. Kõrgem kohtukoda (Oberster Gerichtshof). Viimase ülesannetesse kuulub kõikide kassatsioonikaebuste lahendamine seitsme- (erandina viie) liikmelises koosseisus.

Peale nimetatute on lubatud veel erikohtud (Feldgericht, Standgericht) vastavate eriseaduste alusel, millised erivõimupiiride alusel lahendavad neile arutamiseks ja otsustamiseks allutatud asju.

II O S A

§ 4. KASSATSIOON AUSTRIA KRIMINAALPROTSESSIS.

1. Mõiste ja olemus.

Kassatsioonikaebus Austria kriminaalprotsessis, nagu see juba eelpool näidatud, esineb peamise kaitsevahendina kohtuotsuste vastu, kuna apellatsioon, - asja sisulise külje ümberhindamise võimalus, - on lubatud vaid erandjuhtudel ja nimelt eraõiguslike küsimuste ja karistuse määra peale, kui asja otsustanud kohus ei ole rikkunud § 281 p. 11 eeskirju, mil puhul jällegi otsuse muutmist või tühistamist saab taotleda ainult kassatsiooni korras.

Seaduse üldpõhimõtte järele on kassatsioon lubatav vaid ajendil, kus käsitamisele ei tule koh-

tu vabale kaalutlemisele kuuluvad asjaolud, nagu tõendite hindamine, karistusmäära arvestamine (seaduse piires) ja vastavalt sellel kassatsioonikohus asja arutamisel ei tohi laskuda sisulistesse küsimustesse, kuivõrd ainult kassatsiooniajanditena seaduses ettenähtud vormirikked seda ei põhjusta. Seega kassatsioonikaebuse olulisem põhitunnus on, et seda kaebust saab esitada ainult niisuguste kohtuotsuste peale, mille tühistust edasikaebaja taotleb kas materjaal- või protsessuaalõiguslike normide valekäsitlemise või mittearvestamise põhjendusel, - teiste sõnadega, kui kohus on kõrvale kaldunud normidest, nende käsitlemisest või eeskirjadest, millistega tema tegevusele on tõmmatud täpsed piirid.

Teisest küljest - nende normide rikkumise ja saabunud otsuste vahel peab olema side selles mõttes, et nende valekäsitlemise või mittearvestamise tulemuseks peabki olema ebaõigena väidetav kohtuotsus. Paudub see side ja ei ole rikutud normid põhjustanud otsuse väärast, vaid otsus omas tule-

muses on õige ja asjaolude kohane, puudub ka õigus sellise otsuse kasseerimiseks. Nimetatust tuletub kassatsioonikaebuse teine oluline põhitunnus: edasikaebajal peab olema asjas reaalne huvi ja edasikaebus peab olema sihitud tema seisukorra parandamisele. Nii näiteks ei ole lubatud kohtualuse õigeksmõistmise puhul kassatsioonikaebus kohtualuse kasuks, ükskõik siis, millistele asjaoludele kohtuotsus on rajatud. Ei saa näiteks esitada kassatsioonikaebust kohtuotsuse peale, millega kohtualune kohtulikult õigeks on mõistetud vormilistel põhjustel põhjendusega, et kohtualusele süüks pandud tegu ise on jäänud kohtulikul menetlusel tõendamata, olgugi et leiduksid vormilised kassatsioonikaebust õigustavad ajendid. Ei saa samuti süüdimõistva kohtuotsuse puhul otsuse peale kasseerida põhjendusel, et kohus süüks pandavat tegu valesti on kvalifitseerinud, kui selle juures selle vale kvalifikatsiooni olemasolul ei ole kohtualune asetatud raskemas seisukorda kui tema tegevust õieti kvalifitseerides.

Kaebus, ükskõik kelle poolt see ka on esitatud, peab taotlema selle isiku huve, alati mitte just tegelikult, tingimata aga puht õigusnormiliselt. Nii ei saa erasüüdistaja kassatsioonikaebuses taotleda süüaluse õigeks mõistmist või tema suhtes kergema karistuse ja vähem koormavate asjaolude rakendamist, kuigi temal teatud juhtudel praktiliselt sarnane huvi võiks olla. Samuti ei saa süüalune kassatsioonikaebusega taotleda enese seisukorra raskendamist ja vastava taotluse peab kassatsioonikohus *e x o f f i c i o* kõrvaldama.

Ei ole nõuetav, et kassatsioonikaebus oleks esitatud otsuse kui terviku vastu, vaid seda võib esitada ka otsuse üksikute osade vastu, kuivõrd just need riivavad edasikaebaja huve.

Kassatsioonikaebuse tulemus kuivõrd kaebus kõrgema kohtu poolt rahuldamisest leiab, ei ole piiratud ainuüksi edasikaevatud otsuse või selle osa tühistamisega, vaid seaduses ettenähtud juhtudel ka uue otsuse rajamisega kõrgema kohtu enese poolt, mil-

lega on rakendatud ka revisjonistlik põhimõte.

§ 5. VORMILISED NÕUDED.

Kassatsioonikaebus kui enesekaitse vahend on kohtupoolte isiklikule otsustamisele kuuluv õigus, millist nad võivad kasutada omal vabal äranägemisel, kuid ainuüksi seaduses täpselt fikseeritud piirides. Samuti on kassatsiooniküsimusi lahendav kõrgem kohus omas tegevuses allutatud normidele, mis kas kaitsevad ühe või teise poole huve või määravad kohtule tema tegevuse korra ja piirid. Oma olemuselt on need normid ja piirid ikkagi suunatud õiglusele ja maksvatele üldpõhimõtetele.

a. Vormilised nõuded kohtupoolte suhtes.

Kohtupooltena kriminaalprotsessis kui niisuguses esinevad süüdistaja pool, kas siis erasüüdistaja või ametliku süüdistaja - prokuratuuri esindaja - näol, ja süüdistatav pool. Vormiliselt on

nende õigused kassatsioonikaebuste esitamiseks võrdsed, sisuliselt aga lahkuminevad.

Peamine ja kumbagile kohtupoolele kohuslik reegel kassatsioonikaebuste esitamiseks on, et neid võib esitada ainult seaduses täpselt fikseeritud ajendil, nagu need on fikseeritud esimese astme kohtukoja otsuste peale § 281, vandekohtu otsuste peale § 344 ja veel 31. detsembril 1877.a. seaduse §8. Ei leidu neid ajendeid edasikaebuses, ei kuulu edasikaebus läbivaatamisele ja võib kõrvaldatud saada juba esimese astme kohtukoha poolt, kelle kaudu edasikaebused saadetakse, - pääle selle muidugi kõrge- ma kassatsioonikohtu poolt kinnisel korraldaval istungil. Veel enam: leiab kõrgem kassatsioonikohus, et edasikaebus on esitatud ilmselt ülemeelikusest (offenbar, mutwillig), või asja segamiseks, võib ta edasikaebajat trahvida rahatrahviga.

Kassatsioonikaebuse esitanud pool peab selles üksikult ja täpselt ära näitama esimese astme kohtu otsuses leiduvad vead, ilma milleta kassatsi-

oonikohus asja arutamisele ei asu. Ei ole lubatud kasseerida otsust kui tervikut põhjendusega, et see pole seadusepärane.

Kaebaluse kasuks võib kassatsioonikaebus esitatud olla ainult kas kaebaluse enese, tema seaduslike esindajate või prokuröri poolt. Siinjuures tuleb prokurörile vaadata ühtlasi ka kui seaduse kaitsjale, mis annabki temale õiguse kaitsta ka vastaspoole huve seaduse rikkumisel. Vastu süüaluse tahtmist võivad tema eest kassatsioonikaebuse esitada vaid tema vanemad ja eestkostjad alla ealsuse puhul. Kõigil juhtudel, kus kassatsioonikaebus on esitatud mitte süüaluse enese, vaid tema seaduslike esindajate poolt, tuleb kassatsioonikaebusele vaadata, nagu oleks see esitatud süüaluse enese poolt (§ 282). Ometi võib täisealine süüalune kassatsioonikaebuse esitamisest loobuda, mil puhul selle esitamiseks pole õigustatud ka tema seaduslikud (§ 282 järele loendatud) esindajad ja niisugune kassatsioonikaebus ei kuulu kõrge-

ma kassatsioonkohtu poolt läbivaatamisele. Muidu aga, nagu tähendatud, on sellisel kassatsioonikaebusel võrdne jõud süüaluse poolt esitatuga.

Süüaluse õigeksmõistmise puhul pole kassatsioonikaebus tema kasuks üldse lubatud, kuna sel puuduks praktiline efekt. Kõik sellised kaebused kõrvaldatakse läbivaatamiselt.

Süüaluse kahjuks võivad kassatsioonikaebusi esitada ainult prokuratuuri esindajad ja erasüüdistajad eraüüdistusasjus. Kassatsioonikaebust ei ole aga õigustatud esitama tsiviilnõudjad (Privatbeteiligte) ja seda mitte ka subsiduaarsüüdistaja õigustesse astunud tsiviilnõudjad (§ 49 p.3), samuti - nagu pole lubatud esitada tsiviilõiguslistes küsimustes üldse kassatsiooni. On erasüüdistaja surnud enne kassatsioonikaebuse esitamist, kaotavad selle õiguse ka tema õigusjärglased. Vahepeal surnud erasüüdistaja poolt enne surma esitatud kassatsioonikaebus kuulub aga läbivaatamisele ja otsustamisele, kusjuures ainult otsuse tühistamise puhul,

kui puudub õigusjärglane, kes asja esimeses kohtuastmes uuel arutamisel erasüüdistajat asendaks, asjatoimetus lõpetatakse. Karistuse määra suhtes on kassatsiooni kaebuse esitamine lubatud ainult § 281 p. 11 ettenähtud ajendil.

Ei ole lubatud kassatsioonikaebusi esitada küsimustes, milliste ekslikkusele kaebaja juba kohtu esimeses astmes tähelepanu pole juhtinud. Sellega tahetakse pooli sundida juba asja sisulisel peamenetlusel kõiki oma seisukohti ette tooma, et ka asja arutav kohus nende suhtes seisukoha saaks võtta, ja ainult nii võetud seisukoha suhtes saab vaielda kassatsiooni korras, kuivõrd see üldse on lubatav. Kuna asja sisuline arutamine Austria kriminaal kohtus on ette nähtud vaid ühes kohtuinstantsis, siis loomulikult pooled eneste huvides peavad hoolt kandma, et juba seal kõik nende kasuks minna võivad tõendid ja väited saaksid asjatundlikult ära kasutatud, kuna tehtud viga või hooletus pole üldiselt enam parandatav.

Ei ole lubatud samuti kassatsioonikaebuses ette tuua asjaolusid, millised kohtu sisulises astmes käsitlust pole leidnud, eksimused põhjustavad kassatsioonikaebuse läbivaatamiselt kõrvaldamise. Ka siis peavad asjaosalised teravalt ja asjatundlikult jälgima, et kõik nende kasuks olevad võimalused kohtule ettepanud ka lahendatud saaksid. Kui arvestada, et meie veel võrdlemisi lühikeses kohtupraksises küllaldaselt võib läheldada olukordi, kus asjaosaline esimeses kohtuastmes ilmse hoolimatusega toimib, et ainult vajaduse või häda korral tehtud vigu kohtu teises sisulises astmes parandada, siis ei saa Austrias kehtivasse põhimõttesse sellelt seisukohalt suhtuda eriti kriitiliselt.

Kui esimese astme kohtu poolt on püstitatud teatud seisukohad ilma materjaal või menetlusõiguslike norme rikkumata, ei ole lubatud nende seisukohtade vastu vaielda kassatsioonikorras, mis viiks kassatsiooni kohtu asja sisulise hindaja seisukorda. On sellejuures aga ühtlasi rikutud ettenähtud nor-

me, võib seisukoha vastu vaielda vormilisel ajendil.

Ei ole lubatud otsust kasseerida süüalusele süüspandavate olemuse ja selle tõendite kaaluvuse kindlaksmääramiseks, mis jällegi viiks kassatsioonikohtu mittelubatavate sisuliste küsimuste arutamise valda.

Kassatsiooni kaebuse esitanud isik võib sellest igal ajal tagasi astuda, kuivõrd tegemist ei ole süüalust asendava isiku kaebusega, mil puhul määravaks jääb süüaluse enese tahe.

On kassatsiooni kaebus kõrgema kohtu enese poolt otsustatud (§ 281 pp-d 8-11, § 344 p-d 10-12), või endine otsus kinnitatud, puudub poolel igasugune võimalus oma huvide edaspidiseks kaitsmiseks. On aga kassatsioonikohtu poolt endine otsus tühistatud ja sai alamale kohtule uueks otsustamiseks saadetud, jääb poolele uue otsuse kasseerimise õigus ainult niivõrd, kuivõrd asja uuel otsustamisel ei ole arvestatud kõrgema kohtu poolt antud juhiseid ja püstitatud põhimõttelisi seisukohit. Vastasel korral ei kuulu kassatsioonikaebus läbivaatamisele.

Kassatsioonikaebusi esitama on õigustatud ka kõik selleks üldse õigustatud asjaosalised korraga, mil puhul need nende lubatavusel kõrgema kohtu poolt üheaegselt läbi vaadatakse ja otsustatakse.

On kassatsioonikaebus ekslikult pealekirjutatud apellatsioonikaebusena (Berufung), sisaldab aga sellejuures kassatsioonikaebuse tunnuseid, tuleb seda võtta kassatsioonikaebusena ja kuulub kõrgema kohtu läbivaatamisele.

- b. Vormilised nõuded kassatsioonikaebust arutava kohtu suhtes.

Kassatsioonikaebus esitatakse esimese astme kohtukojale, kes selle esitajale tagasi võib saata, kui 1) see ei ole esitatud õigel tähtajal, või kui ei ole teatatud kassatsioonikaebuse esitamise soovist selleks ettenähtud tähtajal; 2) kassatsioon ei ole lubatud seaduses loetletud ajendite puudumisel, või 3) kaebus ei ole esitatud selleks õigus-

tatud isiku poolt. Samadel põhjustel kõrvaldab ka kõrgema kassatsioonikohus kassatsioonikaebuse läbivaatamiselt.

Samuti ei asu kassatsiooni kohus asja otsustamisele, kui kassatsioonikaebuses pole üksikasjalikult ja selgesõnaliselt ära toodud otsuse tühistamist taotlevad ajendid, või kui kaebus on esitatud kohtu esimese astme teistkordse otsuse peale, milline otsus on kooskõlas kõrgema kohtu poolt samas asjas püstitatud seisukohtade ja põhimõtetega (§286). On kassatsioonikaebus esitatud vaid § 281 p.5. ettenähtud ajendil ja leiab kassatsioonikohus kaebuse olevat põhjendamata, võib ta selle ilma avalikule menetlusele määramata läbivaatamiselt kõrvaldada.

Karistuse osas arutab kassatsioonikohus kassatsioonikaebust ainult § 281 p. 11. ettenähtud ajendite piirides, seega lähtudes määratud karistuse suurusest, peab selgitama, kas kohus 1) ei ole rikkunud antud süüteo puhul seaduses ettenähtud karistusemäära piiriseid, või 2) kas ta on õieti käsita-

nud süütegu kergendavate või raskendavate asjaolude olemasolul selleks ettenähtud karistuse vähendamiseks või suurendamiseks õigustavaid norme. Puuduvad mainitud seaduse rikked, ei ole kassatsioon karistuse puutuvast osast üldse lubatud ja tuleb läbivaatamiselt kõrvaldada.

Kassatsioonikohus on õigustatud kassatsioonikaebusi lahendada ainult kaebajate huvides. Süüaluse poolt esitatud kassatsioonikaebust võib ta lahendada ainult süüaluse süüdimõistmise puhul ja seadagi ainult siis, kui süüalune omast kaebuses viitab asjaoludele, mille tunnustamine tingiks tema karistuse kergendamise. Vaielused puht kvalifikatsioonilistes küsimustes, mis kaebajale ei anna praktilisi tulemusi, ei ole lubatavad.

Mis puutub huvidesse üldiselt, siis võib neid eritleda peamiselt kolmesugustel tunnustel: 1) süüaluse poole huvid, 2) erasüüdistaja huvid ja 3) prokuratuuri huvid.

Süüaluse või tema seaduslike asendaja loo-

mulikuks huviks saab olla ainult, kas 1) tema taotleb enese õigeksmõistmist, või 2) kergemat karistust. On süüalune näiteks karistatud teatava karistusnormi järele vastavalt sisulise kohtu teokoosseisu ja tunnuste hindamisele, süüalune ise aga leiab, et teokoosseisu õige hindamine oleks sisulise kohtu pidanud viima teise materjaalõigusliku normi käsitamisele, mille rakendamine oleks aga seotud olnud samaväärse karistusemääraga, on ilmne, et see puhtteoreetiline kvalifikatsiooniküsimus tema seisukorda praktiliselt ei muuda ja temal ikka õigus puudub kvalifikatsiooniküsimuse ümberotsustamise taotlemiseks. Tingiks aga teo koosseisu kõrgema kohtu poolt ümberkvalifitseerimine tema suhtes kergema karistuse, on tema igal ajal õigustatud esitama kassatsiooni. Eeltoodud põhimõte on sõltuv sellest, et Austria karistusseadustes puudub karistuste liigitamine häbistavaiks ja mittenhäbistavaiks, vaid karistatud seisukorra määrab vaid karistuse suurus.

Kõik need kohustused on kõrgema kassatsioo-

nikohtu suhtes maksvad ka siis, kui kassatsioonikaebuse süüaluse eest on esitatud tema seaduslik asendaja.

Erasüüdistaja huvina võib kõne alla tulla ainult süüküsimus positiivses mõttes. Tema võib paluda õigeksmõistetud süüaluse süüdimõistmist või ka süüdimõistetud süüalusele raskemat karistust, ei saa aga esitada kaebust süüaluse seisukorra kergendamiseks, kuigi tema leiab selle õiglase olevat.

Mis puutub asja esindavasse prokuratuuri või muu esindajasse kui avaliksüüdistajasse, siis tema õigused kassatsioonikaebuste esitamiseks on kindlad ja tema, kuigi süüdistaja poolena, võib oma kaebusega taotleda ka kohtu poolt süüdimõistetud isiku saatusse kergendamist või isegi tema õigeksmõistmist. See õigus ei kuulu temale kui süüdistaja poolele vaid ühtlasi kui seaduse kaitsjale ja kohtu tegevuse seaduspärasuse üle valvajale.

Kassatsioonikohus on õigustatud kassatsioonikaebust läbi vaatama ainult kaebuse enese piirides ega ole temale lubatud kaalumisele võtta as-

jaolusid, milliseid edasikaebaja ise omas edasikaebuses pole puudutanud (§ 290). On vaielus tõstetud vaid kohtuotsuse üksikute osade suhtes ja kui need osad on eraldi lahendatavad terve otsusest, tuleb piirduda ainult vastavate küsimuste lahendamisega.

Et aga süüaluse huvid õigustamatult ja ilma seadusliku aluseta ei saaks kahjustatud, leiduvad § 290 - kaks olulist erandit: 1) leiab kõrgem kassatsioonikohus, vaatamata sellele, kas süüaluse enese poolt kaebuses sellist küsimust üldse üles on tõstetud, et karistusnormi ebaõige rakendamise või käsitlemisega on süüaluse seisukorda kahjustatud, peab tema e x o f f i c i o süüaluse huvid arvesse võtma ja seaduspärase seisukorra maksma panema, 2) leiab kohus, et edasikaebuse esitanud süüaluse põhjendid on kaaluvad tema seisukorra kergendamiseks ja ühes sellega oleksid kaaluvad ka teiste, kaebust mitteesitanud kaassüüdlaste suhtes, peab tema need põhjendid arvestama ka kaassüüdlaste kasuks ilma nende poolt sellekohase eritaotluseta.

On kassatsioonikaebus esitatud ainult süüaluse huvides, ei saa kassatsioonikohus tema seisukorda raskendada (§ 290) ja seda ka siis mitte, kui leiduksidki seda põhjustavad seaduslikud ajendid.

Kassatsioonikohus ei ole õigustatud kassatsioonikaebust jätma läbivaatamata põhjendusel, et kaebus on selle esitaja poolt ekslikult kvalifitseeritud apellatsioonikaebusena seaduslike kassatsiooniajendite olemasolul.

On süüaluse poolt kassatsioonikaebus esitatud õigeaegselt ja tema enne asja otsustamist sureb, kuulub tema poolt esitatud kassatsioonikaebus igal juhul läbivaatamisele ja kellelgi ei ole õigust seda tagasi võtta ilma sellekohase erivolituseteta. Nii-sugusel juhul on ka kas kassatsioonikohus ise või tema ettekirjutusel asja uuesti otsustav kohus kohustatud asja otsustama.

Sama on maksev ka erasüüdistaja surma puhul, väljaarvatud juhud, kui erasüüdistajal puudub seadus-

lik õigusjärglane, kes teda asja uuel arutamisel asendaks, mil puhul asjatoimetus kuulub lõpetamisele.

Edasikaebaja on õigustatud oma edasikaebusest terves ulatuses või ka mõnes osas loobuma, millist õigust kassatsioonikohus peab arvestama, kõrvaldades edasikaebuse kas üldse läbivaatamiselt või piirdudes selle läbivaatamisega vaid edasikaebaja poolt püsima jäetud osas.

Kassatsioonikohus on kohustatud süüaluse palvel temale määrama kaitsja, kui temal enesel selleks võimalused puuduvad.

On kassatsioonikaebus esitatud kindralprokuröri poolt seaduse seletamiseks, on kassatsioonikohus kohustatud selgitama seaduse õige mõtte. Üldreegli järele niisugune kassatsioonikaebus ei ole võimeline muutma süüaluse seisukorda, väljaarvatud kui sellise tühise otsusega on süüalune süüdimõistatud, mil puhul kassatsioonikohus süüaluse vastavalt asjaoludele kas õigeks mõistab või tema suhtes

kergemat karistusnormi rakendab.

§ 6. KASSATSIOONIKAEBUST ESITAMA ÕIGUSTATUD ISIKUD.

Kassatsioonikaebust üldreegli järele on õigustatud esitama protsessis esinevad pooled, nende seaduslikud esindajad või kindralprokurör seaduse seletamise otstarbel.

Ühelt poolt esineb kriminaalprotsessis süüdistaja pool, teiselt poolt süüdistatav pool. Oma iseloomult on kriminaalõiguslikud normid kas eraõiguslikud või avalikõiguslikud, vastavalt sellele, kas antud mittelubatava tegevuse puhul on ohustatud ainult üksiku isiku või üldsuse huvid. Vastavalt sellele saab kriminaalprotsessis esineda süüdistajana kas erasüüdistaja või avaliksüüdistaja prokuröri näol. Süüaluse seisukoht protsessikäigus tema enese aktiivse tegevusvõimaluse osas on aga nii ühel kui teisel juhul sama. Erilise seisukoha omab krimi-

naalprotsessis veel tsiviilnõudja - süüteoost kahju-
saaja - kuid kuna kassatsioon pole lubatud tsiviil-
õiguslike küsimuste ja huvide lahendamiseks, puu-
dub ka tsiviilnõudjal õigus kassatsioonikaebuse esi-
tamiseks.

- a) Erasüüdistaja seisukoht ja õigused kas-
satsioonikaebuse esitamisel ja menetlu-
se vältel.

Erasüüdistaja on avaliksüüdistaja asendajaks
kriminaalasjus, millele seadus on omistanud eraõi-
gusliku iseloomu. Üldiselt kasutab tema nii menet-
lusel kui ka edasikaebamise puhul avaliksüüdistaja-
ga võrdseid õigusi, väljaarvatud et temale ei ole
omistatud seaduslikkuse kaitsja õigusi ja sellele
vastavalt saab tema omas edasikaebuses piirduda vaid
oma isiklike huvide kaitsjana, s.t. võib kassat-
sioonikaebuse esitada ainult süüdistatud isiku kah-
juks. On süüalune süüdi mõistetud, võib tema taotle-
da ka temale raskema karistuse määramist, on süüalu-

ne õigeks mõistetud - tema süüditunnistamist ja karistamist. Süüaluse seisukorra kergendamiseks ei ole tema õigustatud, kuna see ei ole seotud tema loomulikult eeldatavate huvidega. Seega on tema õigus kassatsioonikaebuse esitamiseks pääle kassatsiooni-ajendite piiratud veel tema loomulikult eeldatava huviga. Tegelikku huvi, mis temal mõnel puhul näiteks võiks olla süüaluse seisukorra kergendamiseks või tema õigeksmõistmiseks, e i saa tema rakendada kassatsioonikaebuse esitamisega, kuna niisugune kassatsioonikaebus läbivaatamisele e i kuulu.

On erasüüdistaja asendunud prokuratuuri esindajaga, millise võimaluse Austria kriminaalprotsessikord ette näeb, säilitab tema ikkagi õiguse otsustamiseks, kas teataval juhul kassatsioonikaebust esitada, kas sellest täielikult või osaliselt loobuda või mitte, kusjuures selle tema seisukohaga on prokuratuuri esindaja seotud.

On erasüüdistaja erasüüdistusasjas kassatsioonikaebusest või selle osast loobunud, on see

kassatsioonikohtule siduv ja kaebus või selle osa kuulub läbivaatamiselt kõrvaldamisele. Ükski teine võim ei ole õigustatud erasüüdistajat sel puhul asendama või tema seisukohta mitteamvestama.

Õigeaegselt kassatsioonikaebuse esitanud erasüüdistaja surm ei katkesta kaebuse esitamist ega otsustamist. Saab aga asjatoimetus kassatsioonikohtu poolt esimese astme kohtule uueks otsustamiseks tagasi saadetud, ja puudub surnud erasüüdistajal seadusepärane õigusjärglane, tuleb asjatoimetus lõpetada, kuna huvi asja otsustamiseks on kadunud.

Puudub erasüüdistuse asjas menetluse algamiseks nõuetav erasüüdistaja kaebus, tuleb kogu menetlusele vaadata kui tühisele, milline ka hiljem juurdeastunud erasüüdistajale mingisuguseid õigusi ei anna.

Erasüüdistajat võib asendada tema seaduslik volinik, kelle õigused antud volitusega täpselt on piiritletud. Ainult allealiste seaduslikud eestkostjad on ilma erivolitusega varustatud kõigi alleali-

sele erasüüdistajale enesele kuuluvate õigustega.

Kui asjas esineb mitu erasüüdistajat, omab neist igaüks iseseisva õiguse.

b. Avaliksüüdistaja õigused kassatsioonikaebuse esitamisel.

Avaliksüüdistaja omab õiguse kassatsioonikaebuse esitamiseks nii süüaluse kasuks kui kahjuks. Esimesel juhul on see õigus seletatav seaduslikkuse kaitse võimalusena, teisel - oma loomulikkude funktsioonide täitmisena. Avaliksüüdistaja võim ei ole isikuline, mille tõttu ei saa kõne alla tulla ka ta isiksusse puutuvad küsimused. Seega asja menetlusest osavõtnud prokuratuuri esindaja surm ükskõik millises asja seisukorras ei avalda edaspidisele edasi-kaebusele mingisugust mõju.

Erasüüdistaja asendajana on aga prokuratuuri esindaja võim piiratud erasüüdistaja soovidega ja kui kassatsioonikaebust ei soovi esitada erasüü-

distaja, puudub selleks õigus ka prokuratuuri esin-
dajal.

c. Süüaluse õigused kassatsioonikaebuse esitamisel.

Süüalune võib edasikaebuse esitada ainult
enese süüdimõistmisel. Õigeksmõistetud süüalusel puu-
dub edasikaebamise õigus.

Vahistatud süüalune saab oma õigusi kassat-
sioonikohtu menetlusel kaitsta ainult kaitsja kaudu.
Süüaluse surmaga lõpeb tema suhtes kassatsioonimenet-
lus. Kui tema poolt aga kassatsioonikaebus õigeaeg-
selt on esitatud, peab asi minema otsustamisele.

Austria kriminaalprotsessis esineb terve ri-
da isikuid, kes süüaluse eest võivad esitada kassat-
sioonikaebusi, millistel on võrdne jõud süüaluse ene-
se poolt esitatuga kuni kaebuse esitaja ei ole toi-
minud süüaluse tahte vastaselt. Selliste isikutena
on § 282 loetletud süüaluse abikaasa, ülenevad ja
alanevad sugulased ja eestkostjad. Nagu tähendatud,

on nende kaebamise võimalus piiratud süüaluse enese tahtega. Kohus on kohustatud välja selgitama, kas igal antud juhul selline tahe on olemas.

Erandina allealise süüaluse vanemad ja eestkostjad ei ole kassatsioonikaebuse esitamisel piiratud süüaluse soovidega, vaid neile kuulub kontrollimata õigus kassatsioonikaebuse esitamiseks või mitteesitamiseks. Samad põhimõtted ja kitsendused on maksvad ka asja edaspidises käigus.

Erilise isikuna kassatsioonikaebuse esitamisel esineb veel kindralprokurör kõrgema kassatsioonikohtu juures, kellele kuulub õigus, tähtaegadest kinnipitamata, viia asju otsustamisele seaduse seletamise mõttes.

§ 7. TÄHTAJAD.

Kassatsioonikaebuse esitamise võimalus on kumbagi poole suhtes piiratud võrdlemisi lühikeste tähtaegadega. Juba kolme päeva jooksul, arvates koh-

tuotsuse kuulutamisest või süüaluse kohtuistungist mitteosavõtmisel kohtuotsuse ärakirja kättesaamisest, on pool kohustatud oma kassatsioonikaebuse esitamise soovist teatama esimese astme kohtukojale. Vandekohtu otsuse peale kassatsioonikaebuse soovist võib edasikaebaja teatada kas otsekohe vandekohtule, või samuti kolme päeva jooksul kohtukoja esimesele astmele.

Kaheksa päeva jooksul, arvates oma soovi sisseandmisest, võib kaebaja kohtule esitada kirjaliku kaebekirja ühes kassatsioonipõhjuste ettetoomisega, kuid viimane pole üldse nõuetav ja kaebaja võib omad põhjused kirjalikult teatavaks teha juba esialgsel avaldamisel. Samad tähtajad on maksvad ka kõigi kaebajat asendavate isikute suhtes.

Kaebuse esitamisel on edasilükkav toime : süüalust võib vahi alla jätta ainult juhul kui prokurör sellest kohtule otsekohe teatab ja põhjendab, et vabastamisel süüalune kohtu eest kõrvale võib hoiduda.

Kaebusest esitatakse vastaspoolele kaebaja poolt juurdelisatud ära kiri, mille kättesaamisest kaheksa päeva jooksul tema on õigustatud kohtule esitama oma vastuväited.

§ 8. KASSATSIOONI SEADUSLIKUD AJENDID.

Kassatsioonikaebus on lubatav ainult seaduses loendatud kassatsiooniajendi ettetoomisel ja põhjendamisel. Loendatud on need Austria kriminaalprotsessi korra §§ 281 (esimese astme kohtukoja suhtes), 344 (vandekohtu suhtes) ja 31. detsembri 1877.a. seaduses. Kassatsioonikaebuse olu seisneb seaduse rikkumises ^{1/}. See seaduse rikkumine võib olla aga kahesugune: 1) kas on rikutud kohtupidamise korda ja selle põhialuseid, või 2) on rikutud materjaalõiguslikke norme. Sellele vastavalt tehakse vahet materjaalõiguslike ja protsessuaalõiguslike kude kassatsiooni põhjuste vahel.

1/ GLEISPACH, Das Österreichische Strafverfahren,
lk. 276.

A. Protsessuaalõiguslikud tühistusajendid.

Mitte kõik protsessuaalõiguslikud normid pole ühesuguse tähtsusega protsessis õige tulemuse saavutamiseks. On norme, milliste rikkumisel seadus isenesest eeldab ebaõige tulemuse saabumist, on aga ka norme, milliste rikkumine veel sugugi ei tarvitse mõjutada kohtuotsust, võib aga seda muidugi ka teha. Esimesel juhul on kassatsioonikaebuse paratamatuks tagajärjeks kohtuotsuse tühistamine, teisel juhul aga ainult siis, kui protsessuaalõigusliku normi rikkumine edasikaebajale ka tegelikult kahju on toonud. Esimesel juhul on meil seega tegemist absoluutse mõjuga kassatsioonipõhjustega, teisel juhul relatiivse mõjuga kassatsioonipõhjustega, kusjuures jääb kassatsioonikohtu kaaluda, kas normirikke ja edasikaebaja huvi vahel side on olemas või mitte ^{2/}.

2/ GLEISPACH, op.cit., lk.276.

I. Absoluutse mõjuga kassatsioonipõhjused on: 1) kui kohtukoosseis ei ole seaduslik, kui kõik kohtunikud kogu menetlusest osa pole võtnud, kui vandekohtunikkude arv polnud täielik, kui menetlusest osa võttis tagandatud kohtunik. Viimane on kassatsioonipõhjuseks ainult siis, kui edasikaebaja oma sellekohast õigust ka juba kohtulikult menetlusel kasutas, kuid tagajärjeta (§§ 281 p.1 ja 344 p. 1).

Kohtukoosseis ei ole seaduslik, kui asjas ei võtnud osa tarviline arv kohtunikke või kohtusekretär, või kui võttis osa kohtunikke, kellel puudus selleks nõuetav kvalifikatsioon. Vandekohtu puhul näeb seadus veel ette, et loosi läbi valimisele tulevaid kohtunikke peab olema vähemalt 24, millise nõude rikkumine põhjustab kassatsiooni, väljaarvatud, kui kohtupooled ise vähema arvuga nõustusid (§ 307).

2. Kui esimese astme kohtukojas menetlus toimus ilma kaitsja juuresviibimiseta ja sellejuu-

res süüalune oli kas allealine või teda ähvardas arvatava süüteo eest karistus üle viie aasta (§281 p 1-a), või kui puudus kaitsja vandekohtus (§344 p. 2). Nimetatud normid puudutavad sundkaitse küsimust. Sundkaitse on seega nõuetav allealsuse puhul ja juhtudel, kus süüteo eest ähvardav karistus ületab viis aastat. Konkreetselt määratav karistuse määr ei ole sellejuures oluline: oli ähvardava karistuse suurus näiteks üle viia aasta ja määras kohus karistuse alla viie aasta ja puudus sellejuures kaitsja, leidub asjas § 281 p 1-a mainitud kassatsiooni põhjus. Sama on maksev aga ka siis, kui ähvardav karistus on kuni viis aastat, kuid asjas leiduvad asjaolud, mis kohut põhjustavad tarvitusele võtma raskendavaid asjaolusid ja ühes sellega karistuse määra tõstma ^{3/}.

Vandekohtus on sundkaitse alati nõuetav, kuna tema arutamisele kuuluvais asjus ähvardava karistuse määr ületab kaugelt 5 aastat.

3/ StPO, seletused § 281 p. 1-a juurde.

3. Kui vandekohtunikudele esitati küsimus § 267 rikkumisega ja sellele küsimusele saabus jaatav vastus (§ 344 p. 7). § 267 ütleb: kaebaja avaldusega on kohus seotud vaid niivõrd, et ta ei saa süüalust süüdimõista teos, millele ei viita algkaebus või milleni see menetlusel pole laiendatud. Seega tohib vandekohus ilma kassatsioonipõhjust andmata jaatavalt otsustada vaid selliseid süüküsimusi, mille maht ja ulatus on seaduslikult fikseeritud kas algkaebuses või kohtulikul menetlusel. Nii sugust ajendit ei saa kasutada süüaluse kahjuks ^{4/}.

4. Kui vandekohtu eesistuja vandekohtunikudele ebaõige seaduseseletuse (Rechbelehrung) andis (§ 344 p. 8).

Siin tuleb arvestada, et vandekohtunikudel tavaliselt puudub seaduslikkudes küsimustes küllaldaselt kvalifitseeriv orienteerumise võime ja viimane on seega oluliselt mõjutatav eesistuja ettekandest.

4/ GLEISPACH, op.cit., lk. 277.

Teisest küljest sisuliste asjaolude kirjeldamise täpsus, täielikkus ja objektiivsus kassatsiooni ei õigusta, kuna vandekohtul on vahetu võimalus sellega iseseisvalt tutvuneda ^{5/}.

Seaduse seletuse ekslikkus saab aga ainult siis kassatsiooniajendiks olla, kui see võimeline oli vandekohtunikke eksitusse viima. On aga seaduse seletus vale, kuid vandekohtu seisukoht ei ole tulnud selle tulemusena kahjuks kaebajale, ei moodusta see kassatsiooni põhjust ^{6/}.

5. Kui vandekohtunikkude vastus on selgusetu, mittetäielik või iseenesega vastolus (§ 344 p. 9). On aga kohus vandekohtu õige ja puudusteta vastuse ekslikult tunnustanud puudulikuks, moodustab see juba relatiivse tühistuspõhjuse (§ 344 p.4) eeldusel, et kaebaja vandekohtunikkude õige vastuse mitteõigeaks tunnustamisele vastu vaidles ^{7/}.

5/ StPO, seletused § 344 p.8 juurde.

6/ Ibid.

7/ GLEISPACH, op.cit., lk 277.

Kuna vandekohtunikkude vastusel on oluline tähtsus asja edaspidises käigus süüküsimuse otsustamisel ja sellele järgnevalt karistuse määramisel, siis on ka arusaadav, et see vastus peab olema täppis, selge ja ainult ühtemoodi mõistetav.

6. Kui esimese astme kohtukoja otsuses või selle põhistes leiduv väljendus otsustavate tõsiasiade suhtes on selgusetu, puudulik või iseenesega vastolus, või kui selleks väljenduseks täielikult või ka osaliselt puuduvad põhjendused. Samuti kui need väljendused on vastuolus aktis leiduva dokumendi, kohtuliku väljenduse või protokolli sisuga (§281 p.5). Põhjendused ise oma sisulisest küljest ei kuulu vaidlemisele.

Seaduses on küll öeldud, et ka näilised põhjendused, mis on silmnähtavalt mitteküllaldased, kasatsiooni esile võivad kutsuda, kuid selliseid põhjendusi vaatleb seadus samavõrdsena põhjenduste puudumisega üldse 8/.

8/ GLEISPACH, op.cit., lk. 277.

7. Kui esimese astme kohtukoda end õigus-
tamatult asja otsustamiseks mittekompetentseks on
kuulutanud (§ 281 p 6.). Kuulutamine ise peab toi-
muma otsuse korras.

Esimese astme kohtukoda on ise kohustatud
koguma andmeid, mis teda õigustaksid asja enesele
mittealluvaks tunnistama.

Siia kuuluvad ka küsimused, kus esimese ast-
me kohtukoda oma kompetentsi piire rikkudes asja on
sisuliselt otsustanud. On näiteks mingis süüteo as-
jas peaküsimuse arutamine alluv vandekohtule ja sel-
les asja leiduvad osalised kes oma osavõtu seisuko-
halt alluksid esimese astme kohtukojale, siis viimas-
te suhtes asja otsustamine esimese astme kohtukoja
poolt moodustab kassatsiooniajendi § 281 p. 6 järe-
le 9/.

8. Kui esimese astme kohtukoja poolt lange-
tatud otsus kaebust ei lahenda või on selle ületa-
nud § 262, 263 ja 267 eeskirjade vastaselt (§ 281
9/ StPO seletused § 261 juurde.

p-d 7 ja 8).

Sellejuures ei ole kaebus lahendust leidnud vaid siis, kui kohus omas otsuses aluseks ei võta kaebuses nimetatud tegemust, mille põhjal kaebus on esitatud. Edasikaebamise võimalust ei anna aga see, kui kohus seda tegemust teisiti kvalifitseerib või selles peale kaebuses toodute ka muid tunnuseid leiab ^{10/}. § 281 p. 7. toodud tühistus põhjust saab rakendada ainult kaebealuse kahjuks.

9. Kui teise astme kohtukoda, kes isiku on asetanud süüdistava seisukorda, selleks ei olnud kompetentne (§ 8 31. dets. 1877 a. seaduses).

B. Relatiivse mõjuga kassatsioonipõhjused.

1. Kui peamenetluse dokument seaduse järele tühise juurdlus- või eeluurimistoimingu suhtes kaebaja nentimisele vaatamata kõrvale jäeti (§§ 281 p.2. ja 344 p.3.).

10/ GLEISPACH, op.cit., lk. 278.

Viimane asjaolu võib viia kohtu asjaolude ja tõendite arvestamisele, mille arvestamiseks tema ei ole õigustatud.

2. Kui peamenetlusel rikuti eeskirja või jäeti kõrvale niisugune eeskiri, mille arvestamist seadus tühistuse ähvardamisel nõuab (§§ 281 p.3 ja 344 p. 4). On aga nõuetav, et kaebaja sellele kohtu tähelepanu oleks juhtinud ja eeskirja rikkumine või kõrvalejätmine tema õiguslikke huve on kahjustanud.

3. Kui peamenetlusel pole arvestatud kaebaja taotlusi, ehk kui nende taotluste puhul pole arvestatud või on valesti kohaldatud seadusi või protsessuaalseid põhinorme, milliste arvestamine on ettenähtud asja õiglase jälitamise ja menetluse huvides (§§ 281 p. 4 ja 344 p. 5). See tühistuspõhjus omab erilise tähtsuse just selle poolest, et oma laialdase mahuga võimaldab parandada kohtu vigu ka seal, kus see muidu võimalik ei ole. Selle normi alusel võib vaielda näit. vahendituse, õiglase kaitse, kaebaja taotluste lubamata mitteamvestamiste jne.

Ex libi. omiv. Tari.

vastu 11/.

4. Kui on rikutud eeskirju (§§ 318-323) vandekohtunikudele esitatud küsimuste suhtes.

§ 318 järele otsustavad vandekohtunikud kõigi asjaolude arvestamisel süüküsimuse. Nende otsustada on ka küsimus, kas ei leidu olukorda või asjaolu, mis süüteo karistatavuse kõrvaldaks (§319), samuti - kas on tegemist süüteo katsega, sellest osavõtuga, või tuleb kohaldada teist, kuid mitte raskemat karistusnormi, kui see kaebekirjas on esitatud (§ 320).

Kui süüdistatava suhtes on süükspandavad mitu tegu, tuleb küsimused esitada ka nende suhtes (§ 321).

Karistust kergendatavate või raskendavate asjaolude suhtes on küsimuste esitamine nõuetav vaid siis, kui sellise asjaolu olemasolu põhjustab teise karistusnormi või karistusviisi tarvitusele võtmist (§ 322).

Küsimused tuleb esitada nii, et neile saaks

11/ GLEISPACH, op.cit., lk-d 278-279.

vastata ja või ei-ga (§ 323).

II. MATERJAALSEADUSLIKUD TÜHISTUSAJENDID.

Kas kaebaja omab kaebuse õiguse, selle kohta leidub vastus esimese astme kohtu poolt püstitatud otsuses. Ainult sellest otsusest tuletub kaebaja edasikaebe õigus. Kaebaja ei ole õigustatud kohtu poolt kindlakstehtud asjaolude suhtes, samuti aga ka mitte kohtu poolt puudutamata asjaolude suhtes vaielust tõstma põhjendusel, et seadus on rikutud. Edasikaebekohus otsustab asja ainult esimese astme kohtu materjali põhjal. Nii näiteks kuulub ainu-üksi esimese astme kohtu otsustamisele, milline oli süüaluse siht või kavatsus teo sooritamisel; kas see siht aga teotulemusena delikti moodustas, kuulub juba kõrgema kassatsioonikohtu otsustamisele. Viimast otsustab kassatsioonikohus ka vandekohtu asjades ^{12/}.

12/ GLEISPACH, op.cit., lk.279.

Seadus loetleb järgmised materjaalõiguslikud tühistusajendid:

1. Kui saabunud otsusega küsimustes:

a) kas süüalusele süükspandav tegevus on üldse süüline tegevus (delikt);

b) kas ei leidu asjaolusid, mille tõttu teo karistatavus kõrvaldatud või jälitamine lõpetatud peab saama;

c) kas ei puudu nõuetav kaebus - on rikutud või valesti kohaldatud seadust (§§ 281 p. 9 ja 344 p. lo).

Viimane tühistuspõhjus on olemas, kui kohus otsuse või kaebuse esemeks olevat tegu valehindamise tagajärjel vajalikuks või ülearuseks peab, või kui ta kaebajana esineva isiku sellekohaseid õigusi valesti kinnitab või eitab ^{13/}.

2. Kui otsuse aluseks olev tegu seaduse vales tõlgendamisega on allutatud sellele teole mitte-

---

13/ GLEISPACH, op.cit., lk. 280.

kohaldatavatele seadusnormile ja seda ka sel juhul, kui karistused mõlema normi järele oleksid võrdsed (§§ 281 p. 10 ja 344 p. 11).

Väidet, et seaduse õigel tõlgendamisel süüks-pandav tegu oleks tulnud kvalifitseerida raskema seadusnormi järele, saab rakendada ainult süüaluse kahjuks.

3. Kui kohus karistuse määramisel on ületanud oma karistusvõimelisuse, või seadusliku karistusnormi piirid, kuivõrd viimane ei ole õigustatud seaduslike kergendus- või raskendusasjaolude rakendamisega (§§ 281 p. 11 ja 344 p. 12).

Ettetoodu on ainukene võimalus vaielda karistuse suuruse peale. On aga kohus karistuse määramisel kinni pidanud oma karistamiskompetentsist ja seaduse normest, ei kuulu kassatsioonikorr~~ras~~as lahendamisele küsimus, kas karistus ei ole mitte liiga raske või kerge.

Nagu eestoodud punktist näha, tuleb kohtul karistuse määramisel arvestada kahesuguseid võima-

lusi: a) karistus on kas rakendatavas seadusnormis vastavais piires ette nähtud, või

b) kuulub see karistus vastavate kergendavate või raskendavate asjaolude olemasolul suurendamisele või vähendamisele. Viimaseid saab aga kohus karistuse määramisel rakendada ainult seaduses ettenähtud piires, juhtudel ja määral, sellest mittekin-ripidamine moodustab kassatsiooni põhjuse. Samuti moodustab kassatsioonipõhjuse asjaolu, kui kohus süüalusele määratud karistuse suurust, kuigi see ei ületa rakendatud seadusenormis ettenähtut, on põhjendanud kergendavate või raskendavate seaduslikkude asjaoludega, milliseid seaduses ei leidu. On aga karistusmäär põhjendatud vaid üldiste asjaoludega - ei anna see põhjust otsuse kasseerimiseks ^{14/}.

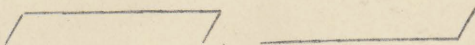
Karistuse määr ei ole ületatud mitte ainult siis, kui nii suurt või nii väikest karistust rakendatud seadusenorm ette ei näe, vaid ka siis, kui on kohaldatud vale karistuseliiki, kohaldatud mittelu-

---

14/ GLEISPACH, op.cit., lk.281.

batud lisakaristust, või seda mitte kohaldatud vastavate eeskirjade olemasolul.

Kui edasikaebuse põhjal, mis on esitatud süüaluse kahjuks, asja uuesti otsustay kohus ületab endise karistuse piirid, olgugi et rikkumata eestoodud norme, siis moodustab see kassatsiooni põhjuse.

K A S U S T A T U D   K I R J A N D U S.

1. RÄÄGO, R. Kriminaalprotsessi õpperaamat, Tartu
1937.a.
2. GLEISPACH, Das österreichische Strafverfahren,
Wien 1924 a.
3. GERLAND, Der deutsche Strafprozess, Berlin 1927.
4. LISSBAUER, Die österreichischen Strafprozessge-
setze 1929 a. väljaanne ühes kassat-
sioonikohtu otsuste ja seletustega.
5. " GERICHTSSAAL " Zeitschrift - Stuttgard.

= =